

Opetusministerille

Esitys EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten lukiolaisten lukuvuosimaksun vaikutusten ennakkoarvioinnista

Taustaa

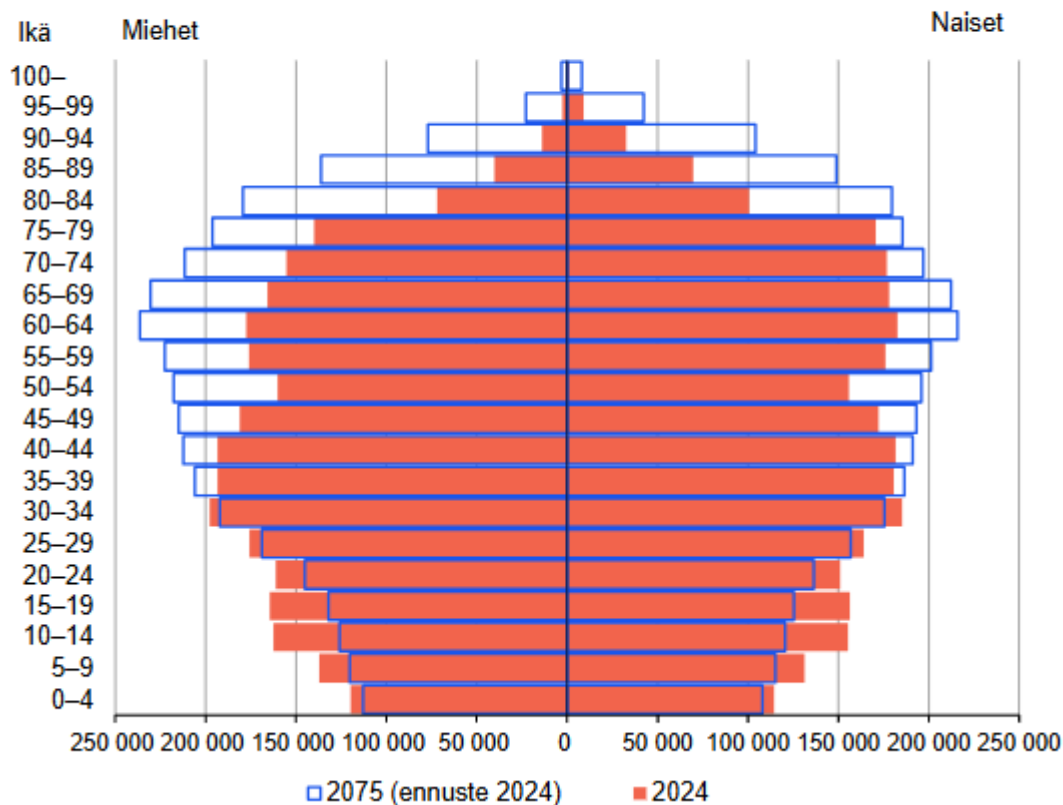
Monessa lukiossa erityisesti itäisessä Suomessa on vuosien ja jopa vuosikymmenien kokemus EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleista opiskelijoista, mm. Karjalan alueen paluumuuttajaperheiden johdosta. Vuonna 2021 aloittivat ensimmäiset Finest Future -yrityksen suomen kielen opetukseen ennen Suomeen hakeutumista osallistuneet opiskelijat, joita on valmistunut keväästä 2024 alkaen. Tämän jälkeen lukiot ovat rekrytoineet ulkomaalaisia opiskelijoita yhteistyössä myös muiden tahojen kautta. Kansainväliset opiskelijat ovat opiskelleet suomen kielellä (sittemmin myös ruotsin kielellä) ja heihin on suhtauduttu sekä lukioissa että kunnan saamassa valtion rahoituksessa lukiokoulutuksen järjestämiseen kuten kaikkiin muihinkin opiskelijoihin.

Suomen hallitus on esittänyt puoliväliriihessä 2025, että lukuvuodesta 2026-2027 alkaen EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden opetuksen rahoitus ei tapahtuisi enää valtionosuuksien vaan nuorten itse maksamien lukuvuosimaksujen kautta. Esitys on perusteltu säästöillä eikä valtionosuuksien poistamisen vaikutuksia ole selvitetty.

Hallintolaki (434/2003) määrää hyvän hallinnon perusteista. Lain 6§ edellyttää, että viranomaismenettelyssä on otettava huomioon mm. oikeasuhtaisuus ja tarkoituksenmukaisuus, mikä liittyy myös vaikutusten ennakkoarviointiin hallinnollisessa päätöksenteossa. Lainvalmistelun ohjeet (HELO eli "Hyvän lainvalmistelun ohjeet", valtioneuvoston periaatepäätös 2013) velvoittavat tekemään vaikutusten ennakkoarviointia sisältäen mm. taloudelliset vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset ja perusoikeusvaikutukset. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen (Valtioneuvoston julkaisuja 2022: 66) mukaan vaikutusarviointi pyrkii varmistamaan, että valmisteltavat lait toteuttavat tarkoituksenmukaisella tavalla niille asetetut tavoitteet aiheuttamatta ennakoimattomia, ei-toivottuja vaikutuksia. Vaikutusarviointi vahvistaa lainvalmistelun avoimuutta ja vastuullisuutta. Valmisteltavan sääntelyn kohderyhmät ja muut sidosryhmät voivat tarjota tärkeitä huomioita ehdotusten vaikutuksista. Ohjetta suositellaan käyttämään lainvalmistelun lisäksi politiikkaohjelmien ja -toimenpiteiden valmistelussa.

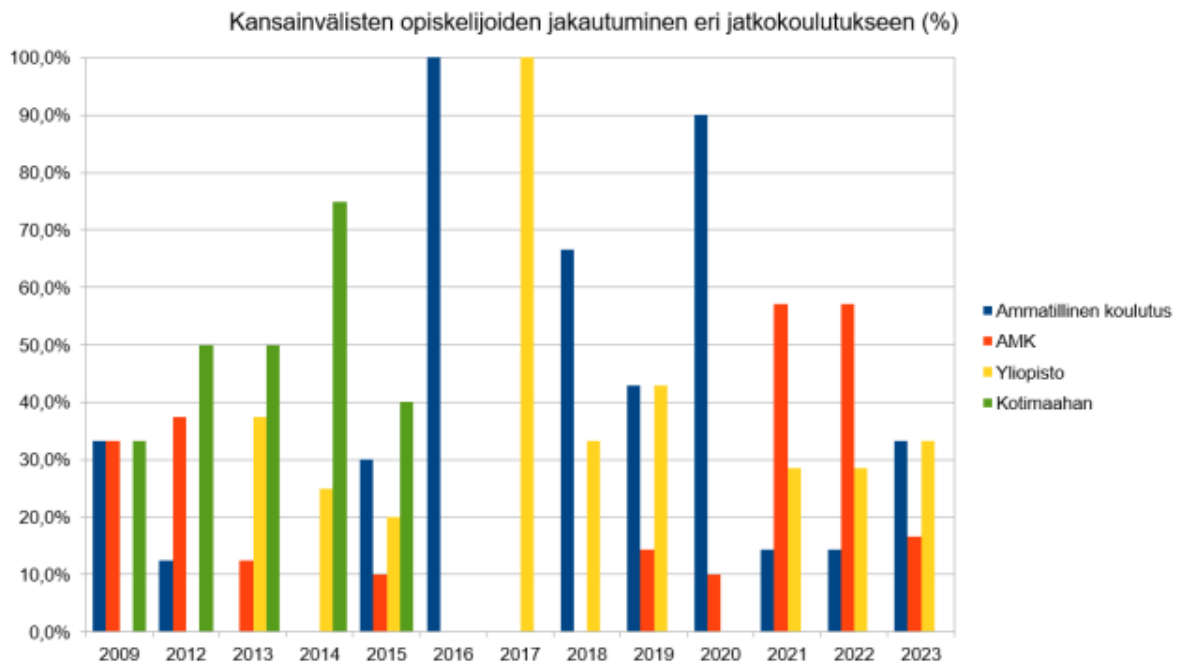
Allekirjoittaneet kunnat arvioivat lukiokoulutuksen säilymisen kunnassa erittäin merkityksellisenä vaikuttavana tekijänä perusopetuksen laadun varmistamiseksi ja kunnan yleisen elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi. Allekirjoittaneet ovat huolissaan Suomen väestörakenteesta ja sen ennusteesta, jonka mukaan lasten ja nuorten määrä edelleen vähenee vanhusten määrän lisääntyessä tulevina vuosikymmeninä (kuva 1).

Väestön ikärakenne 31.12.2024 ja väestöennuste 2075

Kuva 1: Suomen väestön ikärakenne vuonna 2024 ja ennuste vuodelle 2075 (lähde: Tilastokeskus).

Allekirjoittaneet arvioivat, että Suomessa suomen kielellä lukiokoulutuksen suorittaneet ulkomaalaiset nuoret sitoutuvat merkittävältä osin myös suomenkielisiin jatko-opintoihin Suomessa. Sallan lukio on tehnyt valmistuneiden maahanmuuttajien sijoittumisen seurantaan vuodesta 2009 alkaen (kuva 2), ja seuranta antaa viitteitä siitä, että EU:n ulkopuoliset opiskelijat jatkavat kouluttautumista Suomessa myös lukion jälkeen ja valmistuvat siten myös suomen kielen taitoiseksi työvoimaresurssiksi maallemme.

Kuva 2. Sallan lukion kansainvälisten opiskelijoiden lukion jälkeinen sijoittuminen jatko-opintoihin vuosina 2009 – 2023.

Esitys

Allekirjoittaneet esittävät, että ennen päätöstä lukiokoulutuksenjärjestäjien valtionosuuden poistamisesta EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelta tulevien suomen/ruotsin kielellä opiskelevien lukiolaisten osalta tehdään vaikutusten ennakkoarviointi (EVA). EVA:ssa esitetään huomioitavaksi mm. valtionosuuksien määrän vähentymisen seuraukset kuntien mahdollisuuksiin ylläpitää lukiokoulutusta, mahdolliset lukiokoulutustarjonnan loppumisen seuraukset pienten kuntien perusopetuksen laadulle sekä suomen/ruotsin kielellä lukio-opinnot suorittaneiden kansainvälisten opiskelijoiden sijoittuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, jatkokoulutukseen ja/tai työelämään. Allekirjoittaneet sitoutuvat osallistumaan omasta lukiosta valmistuneiden opiskelijoiden jatko-opintoseurantaan.

Lähteet:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164423/VN_2022_66.pdf?sequence=4&isAllowed=y

https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestorakenne